Viktor Velek, *Lumír 150: sbormistři československého zpěváckého spolku „Lumír“ ve Vídni*, Třebíč: Apis Press, 564 stran.

Ingrid Silná

Pěvecké spolky tvořily a dosud tvoří důležitou součást hudebního života společnosti. Jejich spontánní a hromadný vznik i následný rozvoj započal v rámci Rakousko-Uherska v šedesátých letech 19. století v souvislosti s Říjnovým diplomem císaře Františka Josefa I. z roku 1860. U českého obyvatelstva se spojoval s národním sebeuvědomováním, s touhou po společenské aktivitě a tvořivé činnosti. Pokud působil spolek mimo území Čech, snažil se nejen pěstovat a šířit českou hudbu, ale pečovat i o krajanskou společenskou pospolitost. Ve Vídni žila početná česká menšina, např. při sčítání obyvatelstva v roce 1900 se přihlásilo přes 100 tisíc osob, které užívaly češtinu jako svého „obcovacího jazyka“, ovšem skutečný počet Čechů se odhaduje přibližně na 300 tisíc. Zpěvácké spolky tedy nevznikaly jen ze snah pouze uměleckých. Řada jich během doby z různých důvodů zanikla, některé si však udržely kontinuitu až do dnešních dnů. K těm se řadí i původně řemeslnický zpěvácký spolek vídeňských Čechů *Lumír*, který se může pochlubit stopadesátiletou tradicí. Tento spolek, jehož stručnou historii autor v knize zpracoval, prošel nejen obdobím rozkvětu, kdy podnikal koncertní cesty a vystupoval na pěveckých festivalech v Praze a v Československém rozhlase, ale i obdobím stagnace, zejména v letech 1948–1989, kdy byly postupně zpřetrhány vazby vídeňských Čechů s obyvateli tehdejšího socialistického Československa. Repertoár pěveckého sboru tvořily skladby převážně českých autorů, např. Arnošta Förchgotta-Tovačovského, Bedřicha Smetany, Antonína Dvořáka, Vítězslava Nováka, Josefa Suka nebo Josefa Bohuslava Foerstera.

Činnost *Lumíru* se podařilo v nedávné době oživit díky předsedovi spolku Pavlu Koutníkovi a sbormistru Johannesu Georgu Schwarzovi tak, že pěvecký sbor začal znovu roku 2013 veřejně vystupovat. Muzikolog a archivář spolku Viktor Velek věnoval ovšem stěžejní část své publikace sbormistrům, jichž se vystřídalo za celou dobu existence pěveckého sboru dvacet tři; patří k nim např. Konstantin Alois Jahoda-Křtinský, Robert Volánek, Josef Ferdinand Skalický, Jaromír Herle, Bohuslav Karel Čumpelík, Zdeněk Cón a další. Kapitoly o nich jsou pojaty monograficky; pojednávají o jejich životních osudech, činnosti, a pokud se věnovali komponování, je uveden i přehled jejich děl, včetně údajů o tom, kde se tyto opusy nacházejí. U některých z nich autor uvedl i notové incipity skladeb. Velek zde mapuje nejen působení sbormistrů v rámci vídeňského *Lumíru*, ale i jejich další činnost mimo spolek, životní osudy, takže kniha tím nabývá rozměru hudebně lexikografického. Autor o nich píše objektivně a kriticky, čímž odkrývá pozadí vzájemných vztahů některých sbormistrů a příčiny občasných neshod ve spolku. V této souvislosti je vhodné poznamenat, že tyto kapitoly jsou doplněny autentickými citacemi z cenných soukromých pramenů, mj. zapůjčených i od potomků některých sbormistrů.

Tato kniha je zároveň almanachem spolku k 150. výročí jeho trvání a v podstatě specifickou kronikou české Vídně. V tomto ohledu byl autorovi určitým vzorem sborník *70 let Lumíru ve Vídni* vydaný roku 1935 ve Vídni. Je uspořádán také chronologicky, ovšem

s tím rozdílem, že popisuje po několika vzpomínkách členů spolku *Lumír* jeho činnost rok po roce. Důležitý doplněk publikace V. Velka tvoří unikátní doprovodný obrazový materiál (programy koncertů, rukopisy, fotografie sboru) včetně portrétů sbormistrů. Na tomto místě je nutné vyzvednout autorovu podrobnou a pečlivou práci s cennými dobovými prameny českými i německými, které nashromáždil. V současnosti tvoří tyto historické dokumenty Hudební archiv „Česká Vídeň", uložený ve Výzkumném centru pro historické menšiny. Předností knihy je její dvojjazyčná česko-německá koncepce (levý sloupec v českém jazyce, pravý v německém), jež nabízí knihu většímu okruhu čtenářů. Publikace svým rozsahem a zpracováním zaplňuje nejedno „bílé místo" v hudební historii Čechů ve Vídni, na druhé straně poskytuje další podněty k výzkumu rozsáhlé a nepochybně zajímavé česko-vídeňské kultury.

Martin Flašar, *Poème électronique (1958): Le Corbusier, E. Varèse, I. Xenakis*, Brno: Masarykova Univerzita, 2012, 162 stran.

Michal Slováček

Alespoň z hlediska teoretické reflexe začala tzv. elektronika poprvé vstupovat do hudby již v 18. století. V následujícím století se tak dělo ojediněle na experimentální bázi. K hluboké integraci elektroniky a hudby došlo ve století dvacátém, kdy obě sféry splynuly v organické a dialektické jednotě. Jedním z milníků tohoto vývoje je bezpochyby multimediální dílo *Poème électroniqe*, vytvořené pro pavilon Philips na výstavě Expo 58 v Bruselu. Uvedená kompozice, zejména pak její hudební složka, jejímž autorem byl avantgardní skladatel Edgar Varès, se stala hlavním předmětem zájmu stejnojmenné knihy brněnského muzikologa Martina Flašara.

Stav pramenů a literatury k dílu *Poème électroniqe* příliš neodpovídá faktu, že skladba dosáhla statusu výjimečnosti již v době svého vzniku v padesátých letech. V tomto směru Flašar pracuje rovněž na úrovni tzv. archeologie multimédií, tedy relativně nového oboru, u něhož lze předpokládat plný rozvoj metodologie teprve v budoucnu. Zde je rovněž nutno připomenout, že k naplnění ambicí komplexní analýzy či přímo restaurace multimediálního díla tohoto typu nelze v zásadě dospět jinak než týmovým mezioborovým projektem.

Vzhledem k disciplinárnímu východisku autora je nasnadě, že publikace reflektuje především hudební složku. Přesto se nevyhnutelně věnuje i problematice ostatních odvětví, tedy v tomto případě architektuře a video projekci. Poměrně velkou část (z textového hlediska většinu) knihy pokrývá metodologická rozprava a zejména pojednání o třech hlavních autorech celého projektu (Le Corbusier, Verèse, Xenakis). Pro ucelenou představu o díle a době jeho vzniku je to jistě jedině dobře, jenom je škoda, že se tím omezuje prostor pro rozbor samotné skladby.

Záležitost, s níž se lze v celé publikaci a zejména v oddílech věnovaných jednotlivým tvůrcům setkat a která může činit při četní potíže je ponechání některých citátů (a to